

تعبیر رنگ در نگاره "گذر سیاوش از آتش"

حسین صمدی

سرشناسه	صمدی، حسین، ۱۳۵۶-
عنوان قراردادی	شاهنامه، سیاوش، شرح
عنوان و نام پدیدآور	تعبیر رنگ در نگاره <<گذر سیاوش از آتش>> / حسین صمدی .
مشخصات نشر	موسسه اندیشه کامیاب ایرانیان ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۱۰۱ ص
شابک	۴-۲۶۲-۴۵۳-۶۰۰-۹۷۸: ۱۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	فردوسی، ابوالقاسم، ۳۲۹-۴۱۶ق. شاهنامه-نقاشی ها، مینیاتورها و غیره
موضوع	Ferdowsi, Abolqasem, Shahnameh—Painting, Miniatures, etc
موضوع	فردوسی، ابوالقاسم، ۳۲۹-۴۱۶ق. شاهنامه، سیاوش - نقد و تفسیر
موضوع	Ferdowsi, Abolqasem, Shahnameh. Siyavash—Cricisim and interpretation
موضوع	رنگ در هنر
موضوع	color in art
شناسه افزوده	فردوسی، ابوالقاسم، ۳۲۹-۴۱۶ق. شاهنامه، سیاوش ، شرح
رده بندی کنگره	۱۳۹۶ ص ۸ / ۴۴۱۶-۳۲۹ ND
رده بندی دیویی	۷۴۵ / ۶۷۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۴۸۰۱۴۰۲

عنوان کتاب	تعبیر رنگ در نگاره "گذر سیاوش از آتش"
ناشر	موسسه انتشاراتی اندیشه کامیاب ایرانیان
دفتر انتشارات	تهران - ج۱ انقلاب - برج شمیران - خ نور محمدی - پلاک ۳۷ - واحد ۱۲ - ۶۴۱۰۹ - ۷
مؤلف	حسین صمدی
ویراستار	محبوبه رضا علی، عباس کسایی پور
مدیر تولید	موسسه آموزشی خوارزمی
صفحه آرا	الهام کسایی پور
طراح جلد	محمد حدادزاده
شمارگان	۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ	اول، ۱۳۹۶
چاپ و صحافی	موسسه آموزشی خوارزمی
ناظر چاپ	پژمان عباد، پیمان عباد
قیمت	۱۰۰۰۰ تومان

شابک: ۴-۲۶۲-۴۵۳-۶۰۰-۹۷۸
ISBN:978-600-453-262-4

معرفی گنجینه های پهناور ادبیات گرانبار فارسی که عمری بیش از هزار سال دارد کاری بس دشوار است. ادبیات پر بار فارسی، جلوه گاه راستین تلاش های چندین هزار ساله مردم فارسی زبان در زمینه های گوناگون هنر است، از جمله در حماسه و داستانهای پهلوانی، تاریخی، افسانه ها، مبادی و سرچشمه های فرهنگ ایران، از دیرباز به باورها و داستانها و اسطوره هایی مربوط می شده که هر کدام مبین نیازی خاص و بازتاب آرزویی ملی و جهت یافته بوده است. بیشتر این داستانها پس از انطباق بر احوال تاریخی و باورها و معتقدات قومی، تجربی، روزگاران را در خود جذب می کند و با صورتی دوام پذیر در هر وضعی به حیات تکامل خویش ادامه می دهد. حماسه ها و اسطوره ها به عنوان جلوه ای از فرهنگ با هنر قومی رابطه ای مستقیم دارد. اسطوره ها و هنر در موقعیتی متولد می شوند که ذهن هنرمند بتواند آزادانه حرکت کند و هنرمندان ما همیشه با توجه به استعدادهای موجود در دوران تاریخی عکس العمل های خود را در برخورد با واقعیت های ملموس و گاه تلخ دوره های باروری مردم این سرزمین در به لای حماسه ها و اسطوره ها و در پس اشارات و کنایه ها به صورت دلپذیری ماندگار کرده اند. شاهنامه فردوسی آینه تمام نمای شخصیت باطنی و سجایا و خصوصیات و صفات مردان ایران زمین است. شاهنامه، ستون اصلی کاخ زبان و ادبیات فارسی و از مفاخر ملی ایرانیان است که در قرن های طولانی بر قلب های همگی آنان حکومت کرده است. مضمون انسانی، موضوع ملی، ادب و شخصیت مولف، قابلیت های تصویری و روایت های دلکش شاهنامه، همچون سنت داستانهای حماسی دوران باستان موجب شد، شاهنامه مهمترین کتاب ایرانی برای تربیت تری به حساب آید. به طور همزمان چندین شاهنامه به دست هنرمندان بزرگ ایرانی به تصویر کشیده شد. بدین سان شاهنامه نگاری به صورت روح نگارگری در آمد و به مثابه ی ملاک سنجش توان نقاشی ایران در دوره های گوناگون شناخته شد. شاهنامه به دلایل گوناگون، همچون مضامین انسانی، تصویر پردازی های اسطوره ای و حماسی و همچنین مقبولیت و رواج عمومی، اثری مناسب برای تصویر سازی محسوب می شد. در کنار شنیدن ابیات شاهنامه و لذت شنیداری، مخاطبان همواره علاقه داشتند این صحنه ها را تجسم کنند و لذت دیدن را نیز به آن بیفزایند. با دیدن صحنه ها و مجالسی که نقاشان برجسته و خلاق می آفرینند، شاهنامه تاثیر عمیق تری بر جای می گذارد. به همین دلیل، از همان آغاز عده ای کوشیدند

تا مطابق سنت تمدنهای باستانی و نیز تجربه‌ی تمدن ایرانی، به تصویر سازی صحنه‌ها و شخصیت‌های مهم شاهنامه بپردازند. در سده‌های هشتم تا دهم هجری، در کارگاههای سلطنتی، نقاشان عمدتاً به کار تصویر کردن کتب گماشته شدند. با اوج کتاب نگارگری اگر چه در کارکرد اجتماعی نقاشی محدودیتی پدید آمده، اما عرضه مضامین و بیان هنری وسعت بیشتری یافت. گزاف نیست اگر بگوییم نگارگری این دوران به سبب پیوندش با شعر فارسی چنین شکوفا شد. نگارگری نیز همچون هنرهای دیگر در ایران ریشه در فرهنگ و تمدن ایران دارد، به واسطه جایگاه اجتماعی نگارگران در طول تاریخ عمدتاً موضوعات داستانی و روایی را برای آثار خود انتخاب می‌کردند، شاهنامه به عنوان منبعی عظیم از داستانهای کهن و اساطیری بسیار مورد توجه نگارگران بوده است. موضوع زیبا که از رموز خردانگی این آثار است که نگارگران ایرانی به آن توجه داشته‌اند، در طول تاریخ کتاب شاهنامه فردوسی بیش از هر کتاب دیگری مورد توجه نگارگران ایرانی بوده و به تصویر درآمده است و در این «گذر سیاوش از آتش» بیش از داستانهای دیگر به تصویر درآمده است. به عنوان مثال «مفت شاهنامه، شناسایی شده به تاریخ‌های ۷۳۱ تا ۷۵۳ ه.ق در شیراز، حاکی است که در آریهان، داستانهای معین از این منظومه برای مصورسازی انتخاب می‌شده و یکی از محبوب‌ترین موضوعات، گذر سیاوش از آتش بود»

شاهنامه‌ی فردوسی گنجینه‌ی اساطیرها، رموزها و نمادهای آیینی و باستانی است و شاید ارزشمندترین بعد شاهکار فرزانه‌ی توس در باورهای باستانی ایران، در پیکره‌ی داستان‌ها باشد. داستان «گذر سیاوش از آتش» آمیخته‌ی فرهنگ ایرانی و آیین ورجاوند مهریست که بدان پرداخته شده است. این داستان، گونه‌ی باروری است که در محاکمات پیچیده صورت می‌گرفت و آن‌جا که دلایل کم بودن قرائن و مدارک، قضاوت ناممکن بوده، از عناصر طبیعت استعانت جسته می‌شد. در طول تاریخ نگارگری ایران در کارگاههای سلطنتی، شاهنامه بارها به تصویر درآمده است و هنرمندان بسیاری در به تصویر کشیدن صحنه‌های مختلف داستانهای شاهنامه با موضوع‌های واحد دست به قلم برده و هنرنمایی کرده‌اند. در این نگاره‌ها، نگاهی هماهنگ و متقابل میان متون ادبی و نگاره‌ها شده است، که از ویژگی‌های غیر قابل انکار نقاشی سنتی ایرانی بوده است. نگارگر ایرانی با آگاهی کامل از جنبه نمادین نقش و رنگ، آنها را در آثار خود به کار برده است. آزمون آتش سیاوش که عموماً با عنوان «گذر سیاوش از آتش» شناخته می‌شود، بیشترین شمار نگاره‌های تاریخ نقاشی ایران را به خود اختصاص داده است؛ دویست تصویر به جا مانده از این مجلسی دلیل بر این مدعاست. وجود این تعداد نگاره‌ها، آن هم با موضوع یکسان این امکان را فراهم می‌کند تا در این تحقیق علاوه بر، معرفی و شناسایی شاهنامه‌هایی که این

نگاره، در آنها مصور شده، از نظر ساختاری به شیوه‌ی توصیفی - تحلیلی نیز مورد بررسی قرار می‌گیرد. همچنین، نمادهای مشترک در نقش و رنگ آنها نیز، از جنبه‌ی اسطوره‌شناسی از دیگر موارد مد نظر، نوع برخورد نگارگر و تاثیرپذیری او، از متن ادبی می‌باشد.

۵	مقدمه
۱۱	فصل اول
۱۱	شاهنامه‌های مصور
۱۱	شاهنامه فردوسی
۱۲	معرفی شاهنامه ۷۳۳ ق، مکتب شیراز، کتابخانه عمومی لنینگراد، (آل اینجو)
۱۲	شاهنامه قوام (مکتب قزوین)
۱۳	داستان سیاوش
۱۴	شیفته شدن به دایه سیاوش
۱۵	رفتن سیاوش به بیستان
۱۶	گذشتن سیارس از آتش
۱۹	فصل دوم
۱۹	نگارگری و نگاره‌های ورد رسی
۲۴	ویژگیهای زیباشناختی نگارگری دوره آل اینجو، مکتب شیراز
۲۵	ویژگیهای زیباشناختی نگارگری دوره سیمهری، مکتب هرات
۲۶	ویژگیهای زیباشناختی نگارگری دوره سیمهری، مکتب قزوین
۲۷	ویژگیهای زیباشناختی نگارگری دوره سیمهری، مکتب قزوین
۳۳	فصل سوم
۳۳	اسطوره و نماد نقش و رنگ در نگاره
۳۴	سیاوش
۳۵	آتش
۳۶	سرو
۳۷	حرکت مارپیچ
۳۹	فصل چهارم
۳۹	بررسی نمادین رنگ در نگاره
۳۹	تبیین رنگ لباس سیاوش
۴۰	تبیین رنگ شیرنگ (سیاه)
۴۲	تبیین رنگ آتش
۴۳	رنگ قرمز

رنگ آبی.....	۴۴
رنگ سبز.....	۴۴
تحلیل نگاره (دوره آل اینجو، مکتب شیراز).....	۴۵
تحلیل نگاره (دوره تیموری، هرات).....	۴۶
تحلیل نگاره (دوره صفویه، موجود در کتابخانه مجلس).....	۴۷
تحلیل نگاره (دوره صفوی، موجود در موزه رضا عباسی).....	۴۹
تحلیل نگاره (دوره قاجاریه).....	۵۰
فصل پنجم.....	۵۳
تحلیل ساختار فرمی نگاره ها.....	۵۳
بررسی ساختار رنگ در نگاره.....	۷۷
اهمیت تضاد در هنرهای بصری.....	۷۸
تضاد در رنگ.....	۷۹
فصل ششم.....	۸۱
تضاد های هم، مانند رنگ.....	۸۱
تضاد ته رنگ (فام).....	۸۱
تضاد تیرگی - روشنی.....	۸۳
تضاد سرد و گرم.....	۸۶
تضاد رنگ های مکمل.....	۸۹
تضاد هم زمانی (تباین).....	۹۱
تضاد کیفیت (اشباع).....	۹۲
تضاد کمیت یا وسعت سطح.....	۹۳
منابع و مآخذ.....	۹۵
منابع.....	۹۵